

Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

Випуск 1

Видавничий дім
«Гельветика»
2025

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Баштанник Віталій Володимирович – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Дніпро (Україна)

Заступник головного редактора:

Хожило Ірина Іванівна – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Дніпро (Україна)

Члени редколегії:

Акімова Л. М. – доктор наук з державного управління, професор, заступник Голови Національного агентства кваліфікацій, Київ (Україна)

Бородін Є. І. – доктор історичних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту державного управління, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Дніпро (Україна)

Гугнін О. М. – доктор філософії, професор, Жешувський політехнічний університет імені І. Лукашевича, Жешув (Польща)

Карпа М. І. – доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри публічного управління та адміністрування, Університет Григорія Сковороди в Переяславі, Переяслав (Україна)

Крушельницька Т. А. – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Дніпро (Україна)

Липовська Н. А. – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Дніпро (Україна)

Маматова Т. В. – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління

і місцевого самоврядування, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Дніпро (Україна)

Наумов В. – доктор філософії, Інститут політичних досліджень імені Йохана Скитта при Тартуському університеті, Тарту (Естонія)

Рагімов Ф. В. – кандидат наук з державного управління, член правління Громадської наукової організації «Фундація публічно-правових ініціатив», доцент кафедри кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Дніпро (Україна)

Сорокіна Н. Г. – доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Дніпро (Україна)

Тарасенко Т. М. – доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Дніпро (Україна)

Чикаренко І. А. – доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри державного управління і місцевого самоврядування, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Дніпро (Україна)

Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа: Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 865 від 21.03.2024 року (Ідентифікатор медіа R30-03445).

Суб'єкт у сфері друкованих медіа – Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» (просп. Дмитра Яворницького, буд. 19, м. Дніпро, 49005, ntu@ntu.org.ua, тел. (056) 744-62-19).

Мови видання: українська, англійська, німецька, французька, польська.

Періодичність: 4 рази на рік.

Наказом МОН України № 886 від 2 липня 2020 року (додаток № 4) журнал включено до категорії «Б» Переліку наукових фахових видань України зі спеціальності D4 – Публічне управління та адміністрування.

Журнал до 20.07.2022 р. мав назву «Державне управління та місцеве самоврядування».

Відповідні зміни внесено до Переліку наукових фахових видань України:

Наказ МОН України від 10.10.2022 р. № 894 (додаток № 2).

Журнал ухвалено до друку Вченою радою Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» 06.06.2025 р., протокол № 8

Офіційний сайт видання: www.journals.politehnica.dp.ua/index.php/public

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

УДК 331.5:374.7

DOI <https://doi.org/10.32782/2414-4436/2025-1-1>

Людмила АКИМОВА

доктор наук з державного управління, професор, заслужений працівник освіти України, членкиня Національного агентства кваліфікацій (Київ, Україна), e-mail: l_akimova@ukr.net

ORCID: 0000-0002-2747-2775

Володимир КЛЮЦЕВСЬКИЙ

кандидат наук з державного управління, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу; заступник голови Херсонської обласної державної адміністрації (Херсон, Україна), e-mail: kliucevskij@gmail.com

ORCID: 0000-0002-5568-9162

Бібліографічний опис статті: Акімова, Л., & Ключевський, В. (2025). Професійна адаптація ветеранів до цивільного життя: виклики та можливості. *Публічне управління та місцеве самоврядування*, 1, 3–10, doi: <https://doi.org/10.32782/2414-4436/2025-1-1>

ПРОФЕСІЙНА АДАПТАЦІЯ ВЕТЕРАНІВ ДО ЦИВІЛЬНОГО ЖИТТЯ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Професійна адаптація військовослужбовців, які звільняються або звільнилися з військової служби, включаючи ветеранів війни, які повертаються до цивільного життя, є однією з ключових складових їхньої успішної реінтеграції в суспільство. В умовах збройної агресії росії проти України та значного збільшення кількості ветеранів війни, питання забезпечення їхнього повернення до активного життя набуває особливої актуальності. Під час служби ветерани набули унікальних знань, умінь і практичних навичок, проте відсутній механізм офіційного визнання військових компетентностей, професійних кваліфікацій з цивільними, складнощі з орієнтацією на ринку праці та недостатній рівень інформаційної підтримки створюють значні бар'єри для їхнього працевлаштування. У статті досліджується сучасний стан і проблеми професійної адаптації ветеранів війни, які повертаються до цивільного життя після завершення служби. Акцентовано увагу на аналізі програм підтримки професійної адаптації ветеранів в Україні на ключових викликах із доступом до освітніх можливостей та працевлаштування.

У статті здійснено аналіз інституційних передумов створення ефективної системи професійної інтеграції ветеранів, зокрема у створенні «єдиного вікна» інформування ветеранів щодо освітніх послуг і їх реінтеграції в ринок праці. Наголошено на необхідності розроблення механізмів зіставлення військових і цивільних кваліфікацій. Запропоновані пропозиції на круглому столі «Розвиток системи професійних кваліфікацій в Україні» мають практичну цінність для формування державної політики із підтримки ветеранів та вдосконалення національної системи кваліфікацій.

Ключові слова: професійна адаптація, освіта, працевлаштування, зіставлення військових і цивільних навичок, професійні кваліфікації, кваліфікаційні центри, реінтеграція ветеранів.

Liudmyla AKIMOVA

Doctor of Sciences in Public Administration, Professor, Honoured Education Worker of Ukraine, Member of the Chair of National Qualifications Agency (Kyiv, Ukraine), e-mail: l_akimova@ukr.net

ORCID: 0000-0002-2747-2775

Volodymyr KLYUTSEVSKYI

Candidate of Sciences in Public Administration, Associate Professor at the Department of Public Management and Administration (part-time) of the Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Deputy Head of the Kherson Regional State Administration (Kherson, Ukraine), e-mail: kliucevskij@gmail.com

ORCID: 0000-0002-5568-9162

To cite this article: Akimova, L., & Klyutsevskiy, V. (2025). Profesiina adaptatsiia veteraniv do tsyvilnoho zhyttia: vyklyky ta mozhlyvosti [Professional adaptation of veterans to civilian life: challenges and opportunities]. *Public Administration and Local Government*, 1, 3–10, doi: <https://doi.org/10.32782/2414-4436/2025-1-1>

PROFESSIONAL ADAPTATION OF VETERANS TO CIVILIAN LIFE: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES

The professional adaptation of service members who are being discharged or have been discharged from military service, including war veterans returning to civilian life, is one of the key components of their successful reintegration into society. In the context of Russia's armed aggression against Ukraine and the significant increase in the number of war veterans, the issue of ensuring their return to active civilian life has become especially relevant. During their service, veterans acquired unique knowledge, skills, and practical experience; however, there is no existing mechanism for the official recognition of military competencies and their equivalence to civilian professional qualifications. Challenges such as navigating the labour market and a lack of adequate informational support pose significant barriers to their employment. This article explores the current state and challenges of professional adaptation for veterans returning to civilian life after military service. Particular attention is given to the analysis of support programs for the professional adaptation of veterans in Ukraine, focusing on key challenges related to access to educational opportunities and employment.

The article analyses the institutional preconditions for creating an effective system for the professional integration of veterans, particularly for developing a "one-stop shop" to inform veterans about educational services and their reintegration into the labour market. It emphasizes the need to develop mechanisms for aligning military and civilian qualifications. The proposals presented at the round table "Development of the Professional Qualifications System in Ukraine" have practical value for shaping state policy to support veterans and improving the national qualifications system.

Key words: professional adaptation, education, employment, alignment of military and civilian skills, professional qualifications, qualification centres, veterans' reintegration.

Актуальність проблеми. Війна між російською федерацією та Україною стала серйозним випробуванням для мільйонів громадян, поставила під загрозу існування держави та її суверенітету, спричинила глибокі соціальні потрясіння і сформувала низку нових проблем та викликів, включно у професійній сфері (Леженко, Кутків, Акімов, Акімова, 2024).

Повернення з війни – це не просто зміна місця служби на цивільне середовище. Це складний процес адаптації, зокрема, соціальної, фізичної, освітньої та професійної. Успішність розвитку країни і нашого спільного майбутнього залежить від реалізації кожного громадянина всередині суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження професійної адаптації військово-службовців, зокрема ветеранів, до цивільного життя засвідчують актуальність зазначеного питання в умовах широкомасштабної війни росії проти України. Вітчизняні дослідники, а саме Акімов О. О., Кутків О. О., Леженко С. О., (Леженко, Кутків, Акімов, Акімова, 2024), Куркова К. М., Луценко-Миськів Л. І. (Куркова, Луценко-Миськів, 2024) у наукових працях акцентують увагу необхідності комплексної підтримки ветеранів, зокрема через програми професійної перепідготовки.

Виокремлення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність окремих програм, спрямованих на підтримку професійної адаптації ветеранів, на сьогодні відсутній єдиний узгоджений механізм інформування, який би забезпечував систематизований і цілісний доступ до відповідних послуг. Ство-

рення «єдиного вікна» інформування для ветеранів війни залишається не вирішеним. Наявні інформаційні ресурси розрізнені, не інтегровані між собою та не охоплюють у повному обсязі можливостей для навчання, перекваліфікації та працевлаштування ветеранів. Таким чином, виокремлюється необхідність у розробленні та впровадженні єдиної платформи інформування, яка б забезпечувала оперативний і повноцінний доступ до ресурсів професійної адаптації з урахуванням індивідуальних потреб ветеранів.

Крім того, відсутній системний підхід до визнання та зіставлення набутих у військовій службі умінь/навичок, професійних кваліфікацій до цивільних. Наразі не існує уніфікованої методики трансферу військових навичок у цивільну площину, що ускладнює процес інтеграції ветеранів у ринок праці та знижує ефективність програм перекваліфікації. Зіставлення військових і цивільних професійних кваліфікацій є передумовою для розроблення освітніх програм, процедур визнання результатів навчання та побудови індивідуальних освітніх траєкторій професійного розвитку ветеранів.

Мета дослідження та основні завдання для її досягнення. Мета дослідження – визначення викликів і можливостей професійної адаптації ветеранів до цивільного життя. Досягнення зазначеної мети передбачає вирішення низки важливих завдань, а саме:

- проаналізувати сучасний стан та проблеми адаптації ветеранів після завершення служби;
- дослідити практики та програми підтримки професійної адаптації ветеранів в Україні;

– окреслити напрями вдосконалення державної політики підтримки професійної адаптації ветеранів, спрямовані на здобуття та вдосконалення професійних знань, умінь і навичок шляхом професійного навчання, інтеграції ветеранів у ринок праці.

Предметом дослідження є процес адаптації ветеранів до цивільного життя, зокрема, заходи, інструменти та механізми, що сприяють успішному працевлаштуванню та інтеграції в ринок праці.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Згідно з Порядком та умовами забезпечення соціальної та професійної адаптації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України (Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок та умови забезпечення соціальної та професійної адаптації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України, 2017, зі змінами), професійна адаптація – це заходи, спрямовані на здобуття, відновлення та вдосконалення професійних знань, умінь і навичок, що здійснюються шляхом:

– підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації за робітничою професією, у тому числі підвищення кваліфікації за освітніми програмами/робочими освітніми програмами;

– підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів акредитованими в установленому законодавством порядку закладами;

– отримання іншої спеціальності на основі здобутого раніше ступеня (рівня) освіти, підвищення кваліфікації, проходження спеціалізації, у тому числі із скороченим строком навчання;

– отримання другого (магістерського) рівня вищої освіти на основі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Відповідно до частини п'ятої статті 8 Закону України «Про соціальний захист військовослужбовців та членів їх сімей» держава забезпечує соціальну та професійну адаптацію військовослужбовців (Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», 1991, зі змінами). Безкоштовна освіта є важливою складовою інтеграції військовослужбовців у цивільне життя після завершення

служби. Освітні програми дозволяють отримати нові знання, підвищити кваліфікацію або опанувати абсолютно нову професію. В Україні реалізується низка програм, що забезпечують військовим можливість навчатися в університетах, коледжах, професійно-технічних закладах і здобути неформальну та/або інформальну освіту (Леженко, Кутків, Акімов, Акімова, 2024).

Відповідно держава та громадські організації реалізують програми, які допомагають військовим отримати освіту. Стратегічним планом діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року, (далі – Стратегічний план) а саме стратегічна ціль 9.2 передбачає забезпечення ветеранів якісними освітніми послугами та психологічною підтримкою для їх адаптації до цивільного життя. Завдання для досягнення зазначеної цілі є:

– створення комплексної онлайн-платформи з доступними освітніми можливостями для ветеранів;

– консолідування освітніх програм формальної, неформальної освіти закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти та інших заходів на платформі з освітніми можливостями для ветеранів;

– залучення ветеранів до набуття нових навичок та компетентностей через участь в освітніх та інших заходах закладів освіти (Стратегічний план діяльності МОН до 2027 року «Освіта переможців», 2024).

На виконання Стратегічного плану в грудні 2024 року Міністерство освіти і науки України презентувало платформу з пошуку освітніх можливостей для ветеранів «Освіта для ветеранів», яку розробило за підтримки програми Skills4Recovery. Основна мета платформи – надати допомогу у віднайденні якісної освіти для відкриття нових особистих можливостей та широких професійних перспектив у цивільному житті. Вона містить понад 1,2 тисячі освітніх можливостей: від короткострокових курсів до повноцінних навчальних програм у закладах професійної, передвищої та вищої освіти; прогнози про найбільш запитувані професії до 2027 року (Платформа, «Освіта для ветеранів»).

Один з основних напрямів діяльності Українського ветеранського фонду (далі – УВФ) – участь у реалізації державної політики та заходах, передбачених державними програмами в межах відповідних бюджетних асигнувань, зокрема підвищення професійного та освітнього рівня ветеранів. УВФ є державною установою, яка належить до сфери управління Міністерства у справах ветеранів України (далі – Мінветеран). Стосовно проведе-

ної роботи щодо підвищення освітнього рівня ветеранів УВФ спільно з компанією Lobby X та IT-компанією SoftServe Ukraine був організований у 2024 році курс «Основи роботи з базами даних». Курс є безкоштовним навчання, яке проводиться за програмою, розробленою на основі досвіду SoftServe Academy, і включає soft skills – навички, потрібні для роботи в IT-індустрії; поради з пошуку роботи, підготовка резюме тощо. Курс включав онлайн-лекції, практичні завдання. Випускники, які успішно виконали всі завдання, отримують сертифікати та мають змогу скористатися додатковою менторською підтримкою для подальшого розвитку. У 2025 році зазначений проєкт продовжує свою роботу. Крім того, скориставшись платформою Lobby X, ветерани можуть отримати кар'єрне консультування, що допоможе підготуватися до працевлаштування, використати військовий досвід і знайти професійне покликання після служби. Також на сайті розміщена інформація про військові та цивільні вакансії (Рекрутингова платформа "Lobby X").

Програма «Разом», яка реалізується УВФ спільно з ПрАТ «Укренерго», надає ветеранам та членам їхніх родин унікальну можливість опанувати нову професію. Вона створена для людей без досвіду роботи чи профільної освіти

в енергетичному секторі, що робить її доступною для широкого кола учасників. Передбачена можливість отримати офіційне працевлаштування в компанії та оплату праці з першого дня навчання, що сприяє їхній фінансовій стабільності та професійній адаптації. Наразі вже розпочато другий потік програми, тим часом як перший включав підготовку за професією – електрослюсарів із ремонту устаткування розподільних пристроїв.

Навчальний проєкт «Літай» у співпраці УВФ з благодійним фондом Dignitas Fund спрямований навчити ветеранів керувати дронами. У рамках проєкту військових, що перебували в реабілітаційних відділеннях, навчали керувати FPV-дронами, що давало можливість ветеранам у цивільному житті відкрити новий шлях у професії (Річний звіт 2024).

Зауважимо, що підвищення кваліфікації та перепідготовка є важливими для ветеранів, які завершили службу, оскільки дозволяють інтегруватися в ринок праці, використовуючи нові знання, уміння/навички (Леженко, Кутків, Акімов, Акімова, 2024). Хтось набув умінь і навичок кухаря, зварювальника, слюсаря з ремонту колісних транспортних засобів, навичок управління дронами, компетентностей інших професій і бажає використовувати їх у подальшому.

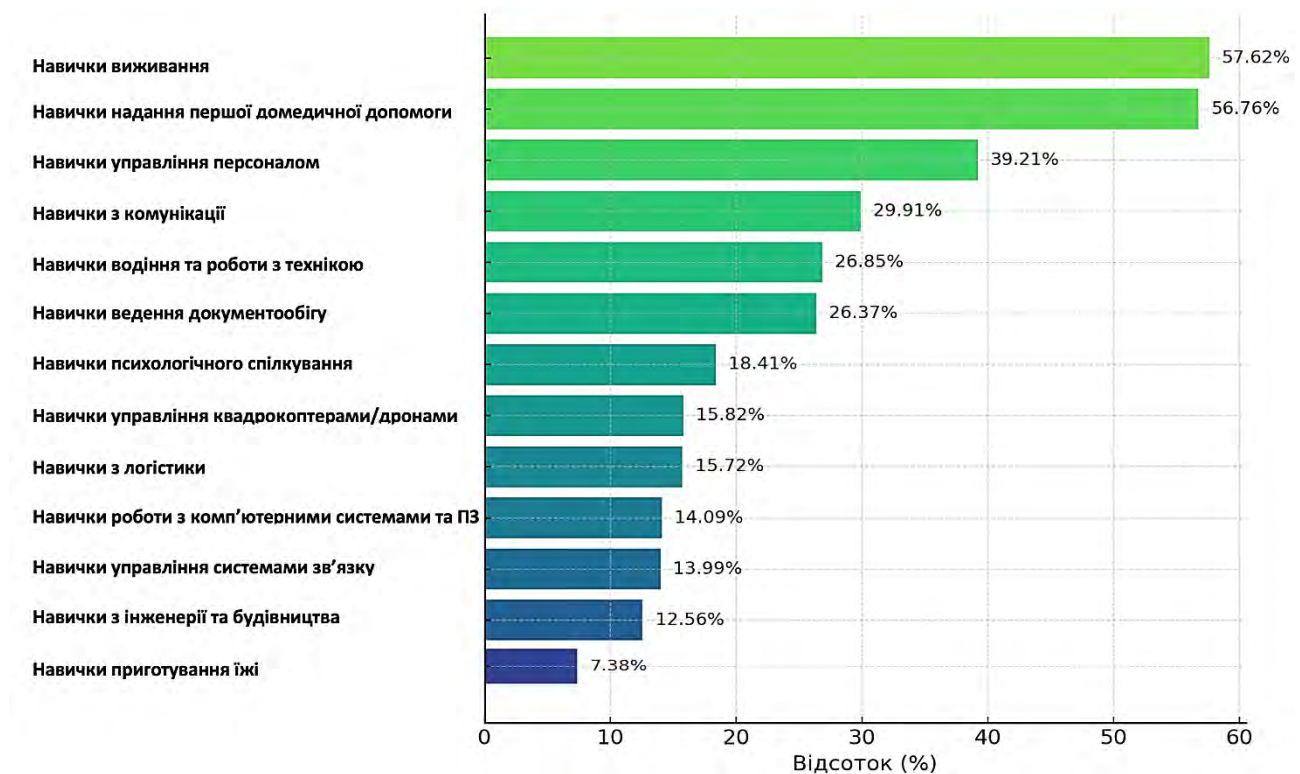

Рис. 1. Уміння та навички, які здобули ветерани під час проходження військової служби (Актуальні потреби та бачення можливостей для кар'єрного і професійного зростання ветеранів, 2024)

УВФ провів щорічне онлайн-опитування серед ветеранів і ветеранок та діючих військово-службовців і військовослужбовиць. На запитання «Які нові професійні навички та вміння Ви здобули під час проходження військової служби?» більше половини, майже 58 % респондентів назвали опанування навичками виживання, 57 % – вказали навички надання першої домедичної допомоги. Оволоділи навичками управління персоналом приблизно 40 %, навички з комунікації 30 %. Навчилися управляти дронами 16 % (рис. 1).

Зауважимо, офіційне працевлаштування за професійною кваліфікацією передбачає наявність документу на її засвідчення. Серед зручних інструментів отримання такого документу – проходження процедури присвоєння / підтвердження професійної кваліфікації у кваліфікаційних центрах відповідно до Порядку присвоєння та підтвердження професійних кваліфікацій кваліфікаційними центрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 року № 956 «Про затвердження Порядку присвоєння та підтвердження професійних кваліфікацій кваліфікаційними центрами» (Порядок присвоєння та підтвердження професійних кваліфікацій кваліфікаційними центрами, 2021) та відповідно до Постановою Кабінету Міністрів України від 18 березня 2022 року № 314 «Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану» передбачена можливість суб'єктів господарювання здійснювати діяльність на підставі декларацій (Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану», 2022).

Станом на 01 квітня 2025 року в Україні функціонує 148 центрів, акредитованих Національним агентством кваліфікацій (далі – Агентство) і тих, які працюють за декларацією (Реєстр кваліфікацій, 2025). Кваліфікаційні центри провадять свою діяльність у 21-ій області України (включно прифронтових) та в м. Києві, що дозволяє ветеранам пройти процедуру присвоєння/підтвердження професійної кваліфікації, яку вони отримали під час проходження військової служби, або отримати нову. Зазначимо, що кваліфікаційними центрами, станом на 01 квітня 2025 року, видано 5447 сертифікатів про присвоєння/підтвердження професійних кваліфікацій. Професійними кваліфікаціями, які впродовж 2024 року присвоєно/підтверджено найбільшій кількості здобувачів є: «Сапер (розмінування)»; «Енергетичний аудитор будівель»; «Монтажник санітарно-технічних систем і устат-

кування 4 розряду»; «Кухар 3 розряду»; «Кухар 4 розряду»; «Перукар»; «Масажист» та інші.

Отже, у кваліфікаційних центрах ветерани та особи, які здобули обсяг компетентностей за результатами формальної, неформальної та/або інформальної освіти можуть пройти процедуру присвоєння відповідної професійної кваліфікації.

Зауважимо, Агентство акредитувало структурний підрозділ «Центр післядипломної освіти та професійних кваліфікацій» Запорізького національного університету та структурний підрозділ Кваліфікаційний центр у сфері соціальної роботи Міжнародного агентства професійних кваліфікацій Товариства з обмеженою відповідальністю «Міжнародне агентство професійних кваліфікацій» як кваліфікаційні центри, які можуть присвоювати професійну кваліфікацію «Фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб». Мета діяльності за відповідною професійною кваліфікацією передбачає надання ветеранам і членам їхніх сімей послуг з підтримки переходу від військової служби до цивільного життя щодо можливостей, прав, гарантій, пільг, отримання соціальних, освітніх, реабілітаційних, психологічних та інших послуг.

Державна служба зайнятості (далі – ДСЗ) пропонує ветеранам підвищення кваліфікації або здобуття нової професії, яка користується попитом на українському ринку праці, а саме надання ваучерів на навчання. Також ДСЗ надає послугу щодо отримання грантів для ветеранів та членів їхніх сімей. Програма надання грантів, реалізується в рамках урядового проекту «єРобота». Гранти для ветеранів і ветеранок – це можливість відкрити власну справу чи розширити бізнес, який уже працює (Ветеранам, 2025).

На сайті ДСЗ запроваджено онлайн-платформу «Єдине вікно послуг», яка впорядковує дані про програми підтримки для вразливих категорій громадян, зокрема для ветеранів, та об'єднала не лише регіональні центри ДСЗ, а й комунальні установи, благодійні фонди, недержавні та громадські організації, міжнародних партнерів. Це дозволяє особам отримати консультації і допомогу, що безпосередньо впливають на подальше професійне життя, навчання, працевлаштування, відкриття власної справи тощо (Єдине вікно послуг, 2025).

На сайті Мінветеран розміщена платформа «є-Ветеран» – один з каналів для надання ветеранам війни доступу до інформування та надання кваліфікованих послуг відповідно до їхнього статусу, у тому числі в розділі

з професійної адаптації, яка включає трудові права та гарантії, вступну кампанію, пільги на навчання, пошук роботи (професійна адаптація) та центри ветеранського розвитку (Ветеранам, 2025).

Зауважимо, Громадська організація «Зелена Смуга» у партнерстві з Мінветеран, американською ветеранською організацією "Pittsburgh Hires Veterans", компанією "Jooble", за підтримки відділу преси, освіти та культури Посольства Сполучених Штатів Америки в Україні підготувала та опублікувала посібник «Як досягти кар'єрного успіху після військової служби» (О. Куклишин, А. Хижняк). Посібник стане в нагоді ветеранам щодо подальших кроків для досягнення успіху в обраній цивільній професії після закінчення військової служби.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Підвищити обізнаність ветеранів щодо їхніх прав і можливостей отримання допомоги в реінтеграції до освіти і робочої сили можливе за умови створення «єдиного вікна» для входу ветеранів у систему підтримки їх реінтеграції до освіти і ринку праці.

Упродовж 2024 року УВФ працював портал для ветеранів, запуск якого планується на 2025 рік. Ресурс виконуватиме роль «єдиного вікна» для ветерана та працюватиме у форматі маркетплейсу, на якому ветеран зможе переглядати доступні освітні можливості, вакансії, гранти та спеціально орієнтовані на нього продукти. Платформа дозволить непряму взаємодію між ветераном і провайдером можливостей (Річний звіт, 2024).

Агентством спільно з Національним інститутом стратегічних досліджень 27 березня 2025 року проведено круглий стіл «Розвиток системи професійних кваліфікацій в Україні». Мета заходу – визначення викликів і можливостей розвитку системи професійних кваліфікацій в умовах війни та повоєнної відбудови. Один із напрямів дискусії стосувався можливостей вдосконалення державної політики підтримки професійної адаптації ветеранів. За результатами проведеного круглого столу сформовано пропозиції щодо:

- необхідності зіставлення військових і цивільних компетентностей, навичок, професійних кваліфікацій (конвертування військових кваліфікацій у цивільні, цивільних у військові);
- популяризація кращих практик реалізації короткострокових навчальних програм, зокрема у неформальній освіті, розроблених на основі професійних стандартів (або тих, які враховують зміст професійних стандартів).

Крім того, акцентовано увагу, щодо внесення змін у нормативні документи стосовно безкоштовно (за рахунок Фонду страхування на випадок безробіття) присвоєння професійних кваліфікацій для ветеранів у кваліфікаційних центрах.

Професійна адаптація військових до цивільного життя – це складний, але цілком реальний процес. Залучення держави, бізнесу та громадських організацій до підтримки ветеранів може значно полегшити цей перехід, сприяючи створенню суспільства, у якому військовий досвід визнається як цінний ресурс для економіки та розвитку країни.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Леженко С. О., Кутків О. О., Акімов О. О., Акімова Л. М. Адаптаційні механізми для військових у воєнний період: від підтримки до інтеграції. *Moderní aspekty vědy. Svazek L. I. Mezinárodní kolektivní monografie. Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika. 2024. С. 369–383. URL: https://www.researchgate.net/publication/387482698_Adaptacijni_mehanizmi_dla_vijskovih_u_voennij_period_vid_pidtrimki_do_integracii*
2. Порядок та умови забезпечення соціальної та професійної адаптації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України : Постанова від 21 червня 2017 року № 432 (в редакції постанови КМУ від 9 липня 2024 р. № 805). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/432-2017-п#Text> (дата звернення: 05.03.2025).
3. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20 грудня 1991 року № 2011-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> (дата звернення: 05.03.2025).
4. Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року «Освіта переможців». URL: <https://mon.gov.ua/strategichniy-plan-diyalnosti-mon-do-2027-roku>
5. Міністерство освіти і науки України. *Офіційний сайт*. URL: <https://osvitaveteraniv.gov.ua/>
6. Рекрутингова платформа. *Lobby X*. URL: <https://lobbyx.army/>
7. Річний звіт 2024. *Український ветеранський фонд*. Київ, 2024. 20 с.
8. Актуальні потреби та бачення можливостей для кар'єрного і професійного зростання ветеранів : онлайн-опитування серед ветеранів і діючих військовослужбовців. *Український ветеранський фонд*. Київ, 2024. 20 с.

9. Порядок присвоєння та підтвердження професійних кваліфікацій кваліфікаційними центрами : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 року № 956 «Про затвердження Порядку присвоєння та підтвердження професійних кваліфікацій кваліфікаційними центрами». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/956-2021-п#Text> (дата звернення: 25.03.2025).

10. Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 березня 2022 року № 314. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/314-2022-п#Text> (дата звернення: 25.03.2025).

11. Національне агентство кваліфікацій. Офіційний сайт. Реєстр кваліфікацій. URL: <https://register.nqa.gov.ua/.04> (дата звернення: 01.04.2025).

12. Державна служба зайнятості. Офіційний сайт. Ветеранам. URL: <https://www.dcz.gov.ua/other/veteran> (дата звернення: 01.04.2025).

13. Державна служба зайнятості. Офіційний сайт. Єдине вікно послуг. <https://www.dcz.gov.ua/opewindow> (дата звернення: 01.04.2025).

14. Міністерство у справах ветеранів України. Офіційний сайт. Ветеранам. URL: <https://mva.gov.ua/veteranam>. (дата звернення: 05.04.2025).

15. Куклишин О., Хижняк А. Як досягти кар'єрного успіху після військової служби: Практичні рекомендації. URL: <https://mva.gov.ua/veteranam/profesiyna-orientatsiya>

REFERENCES:

1. Lezhenko, S. O., Kutkov, O. O., Akimov, O. O., & Akimova, L. M. (2024). Adaptatsiini mekhanizmy dlia viiskovykh u voiennyi period: vid pidtrymky do intehtatsii [Adaptation Mechanisms for Military Personnel During Wartime: From Support to Integration]. Svazek L. I. (Ed.) Moderní aspekty vědy. Mezinárodní kolektivní monografie. Česká republika. Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. C. 369–383. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/387482698_Adaptacijni_mehanizmi_dla_vijskovih_u_voennij_period_vid_pidtrimki_do_integracii [in Ukrainian].

2. Poriadok ta umovy zabezpechennia sotsialnoi ta profesiinoi adaptatsii osib, yaki zvilniaiutsia abo zvilneni z viiskovoi sluzhby, z chysla veteraniv viiny, osib, yaki maiut osoblyvi zasluhy pered Batkivshchynoiu, chleniv simej takykh osib, chleniv simej zahyblykh (pomerlykh) veteraniv viiny, chleniv simej zahyblykh (pomerlykh) Zakhysnykiv ta Zakhysnyts Ukrainy : Postanova vid 21 chervnia 2017 roku № 432 (v redaktsii postanovy KМУ vid 9 lypnia 2024 r. № 805) [Procedure and conditions for ensuring the social and professional adaptation of persons discharged or being discharged from military service, including war veterans, persons with special merits to the homeland, their family members, and the families of deceased (fallen) war veterans and deceased (fallen) defenders of Ukraine: Resolution No. 432 of June 21, 2017 (as amended by the Cabinet of Ministers Resolution No. 805 of July 9, 2024)]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/432-2017-п#Text> (date of access – March 05, 2025) [in Ukrainian].

3. Pro sotsialnyi i pravovyi zakhyst viiskovosluzhbovtziv ta chleniv yikh simej : Zakon Ukrainy vid 20 hrudnia 1991 roku № 2011-XII [On the social and legal protection of military personnel and their family members: Law of Ukraine No. 2011-XII of December 20, 1991]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> (date of access – March 05, 2025) [in Ukrainian].

4. Stratehichnyi plan diialnosti Ministerstva osvity i nauky Ukrainy do 2027 roku “Osvita peremozhtsiv” [Strategic Action Plan of the Ministry of Education and Science of Ukraine until 2027: “Education of the Victors”]. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/strategichniy-plan-diialnosti-mon-do-2027-roku> [in Ukrainian].

5. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy: ofitsiinyi sait [Ministry of Education and Science of Ukraine: official website]. Retrieved from: <https://osvitaveteraniv.gov.ua/><https://osvitaveteraniv.gov.ua/> [in Ukrainian].

6. Rekrutynhova platforma. Lobby X [Recruitment Platform: Lobby X]. Retrieved from: <https://lobbyx.army/> [in Ukrainian].

7. Richnyi zvit 2024. Ukrainyskyi veteranskyi fond [Annual Report: Ukrainian Veterans Foundation]. Kyiv, 2024. 20 p. [in Ukrainian].

8. Aktualni potreby ta bachennia mozhlyvostei dlia kariernoho i profesiinoho zrostannia veteraniv : Onlain-opytuvannia sered veteraniv i diuchykh viiskovosluzhbovtziv. Ukrainyskyi veteranskyi fond (2024). [Current Needs and Perceived Opportunities for Career and Professional Growth of Veterans: Online Survey Among Veterans and Active-Duty Service Members: Ukrainian Veterans Foundation]. Kyiv. 20 p. [in Ukrainian].

9. Poriadok prysvoiennia ta pidverdzhennia profesiinykh kvalifikatsii kvalifikatsiinymy tsentramy : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 15 veresnia 2021 roku № 956 “Pro zatverdzhennia Poriadku prysvoiennia ta pidverdzhennia profesiinykh kvalifikatsii kvalifikatsiinymy tsentramy” [Procedure for the Awarding and Validation of Professional Qualifications by Qualification Centres: Resolution of the Cabinet of Ministers

of Ukraine No. 956 of September 15, 2021, "On the Approval of the Procedure for the Awarding and Validation of Professional Qualifications by Qualification Centers"]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/956-2021-n#Text> (Mode of access – March 25, 2025) [in Ukrainian].

10. Deiaki pytannia zabezpechennia provadzhennia hospodarskoi diialnosti v umovakh voiennoho stanu : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18 bereznia 2022 roku № 314 [Certain issues concerning the provision of business activities during martial law: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 314 of March 18, 2022.]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/314-2022-n#Text> (Mode of access – March 25, 2025) [in Ukrainian].

11. Natsionalne ahentstvo kvalifikatsii. Ofitsiinyi sait. Reiestr kvalifikatsii [National Qualifications Agency. Official website. Qualifications register]. Retrieved from: <https://register.nqa.gov.ua/.04> (Mode of access – April 01, 2025) [in Ukrainian].

12. Derzhavna sluzhba zainiatosti: ofitsiinyi sait. Veteranam [State Employment Service: Official website. For Veterans]. Retrieved from: <https://www.dcz.gov.ua/other/veteran> (Mode of access – April 01, 2025) [in Ukrainian].

13. Derzhavna sluzhba zainiatosti. Ofitsiinyi sait. Yednye vikno posluh [State Employment Service. Official website. One-Stop Shop]. Retrieved from: <https://www.dcz.gov.ua/onewindow> (Mode of access – April 01, 2025) [in Ukrainian].

14. Ministerstvo u spravakh veteraniv Ukrainy. Ofitsiinyi sait. Veteranam [Ministry of Veterans Affairs of Ukraine: Official website. For Veterans]. Retrieved from: <https://mva.gov.ua/veteranam> (Mode of access – April 05, 2025) [in Ukrainian].

15. Kuklyshyn, O., & Khyzhniak, A. Yak dosiahty kariernoho uspikhu pislia viiskovoi sluzhby: Praktychni rekomendatsii [How to achieve career success after military service: Practical Recommendations]. Retrieved from: <https://mva.gov.ua/veteranam/profesiyna-orientatsiya> [in Ukrainian].

ЗМІСТ

Людмила АКИМОВА, Володимир КЛЮЦЕВСЬКИЙ

ПРОФЕСІЙНА АДАПТАЦІЯ ВЕТЕРАНІВ ДО ЦИВІЛЬНОГО ЖИТТЯ:
ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ.....3

Владислав ВОРЧИЛО

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД
У СУЧАСНИХ УМОВАХ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ.....11

Тетяна КОЗАЧЕНКО

СХІДНІ ТА ЗАХІДНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ
УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ.....17

Олександра МАКУРІНА

СПІВРОБІТНИЦТВО ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА БІЗНЕСУ.....24

Андрій МАРЧЕНКО

УГОДА ПРО КОРИСНІ КОПАЛИНИ ЗІ США: ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ.....31

Аліна МИРОШНИЧЕНКО

НАДАННЯ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ:
ВИКЛИКИ, АДАПТАЦІЯ, ПЕРСПЕКТИВИ.....36

Олена ПОСТУПНА, Оксана БАШТАННИК

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ СТІЙКОСТІ ІНФРАСТРУКТУРИ ГРОМАД
В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: СИНЕРГІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ.....42

Ірина СТЕЦІВ, Роман МАРГОЛИЧ

ДОСВІД РОЗВИТКУ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ У КРАЇНАХ АЗІЇ
ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ.....55

Володимир ЦАРИК

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ДО НАВЧАННЯ
ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....63

Олександр ШЕВЧУК

ВИКЛИКИ ТА БАР'ЄРИ НА ШЛЯХУ ДО ЗАЛУЧЕННЯ ІННОВАЦІЙ
В УПРАВЛІННІ СФЕРОЮ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ.....70

CONTENTS

Liudmyla AKIMOVA, Volodymyr KLYUTSEVSKYI

PROFESSIONAL ADAPTATION OF VETERANS TO CIVILIAN LIFE:
CHALLENGES AND OPPORTUNITIES.....3

Vladyslav VORCHYLO

INFORMATION SECURITY OF TERRITORIAL COMMUNITIES
IN THE MODERN CONDITIONS OF STATE FORMATION.....11

Tatiana KOZACHENKO

EASTERN AND WESTERN TEACHING TECHNOLOGIES AS A PROMISING TOOL
FOR IMPROVING THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF CIVIL SERVANTS.....17

Oleksandra MAKURINA

COOPERATION BETWEEN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS AND BUSINESS.....24

Andrii MARCHENKO

THE MINERALS AGREEMENT WITH THE UNITED STATES:
THE PUBLIC ADMINISTRATION ASPECT.....31

Alina MYROSHNYCHENKO

PROVISION OF PUBLIC SERVICES DURING MARTIAL LAW:
CHALLENGES, ADAPTATION, PROSPECTS.....36

Olena POSTUPNA, Oksana BASHTANNYK

CONCEPTUALIZATION OF THE RESILIENCE OF COMMUNITY INFRASTRUCTURE
IN THE CONTEXT OF MODERN CHALLENGES: SYNERGY
OF PUBLIC ADMINISTRATION AND NATIONAL SECURITY.....42

Iryna STETSIV, Roman MARHOLYCH

EXPERIENCE OF THE DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL PARKS
IN THE COUNTRIES OF ASIA AND THE POSSIBILITY OF ITS USE IN UKRAINE.....55

Volodymyr TSARYK

USE OF INNOVATIVE APPROACHES TO TRAINING PUBLIC SERVANTS
IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION.....63

Oleksandr SHEVCHUK

CHALLENGES AND BARRIERS TO INNOVATIONS
IN HEALTHCARE MANAGEMENT IN UKRAINE.....70

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

Випуск 1

Коректура • Ірина Миколаївна Чудеснова

Комп'ютерна верстка • Олена Сергіївна Данильченко

Підписано до друку: 09.06.2025. Формат 60х84/8. Гарнітура Arial.
Папір офсет. Цифровий друк. Ум. друк. арк. 9,30. Замов. № 0725/571. Наклад 300 прим.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1

Телефон +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08

E-mail: mailbox@helvetica.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.